

การท่องเที่ยวแนวใหม่ สู่สุขภาวะและเศรษฐกิจไทยยั่งยืน (New tourism approach toward sustainable economy and well-being)

๑. คำนิยามศัพท์

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางด้วยความสมัครใจจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่ต่าง ๆ เป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตามที่มีไว้เพื่อประกอบการทำงานหรือหารายได้ เช่น เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ หรือเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างเป็นการเฉพาะ ประกอบด้วยรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ

การท่องเที่ยวแนวใหม่ คือ การเดินทางท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนและประชาชน โดยสร้างสมดุลของ “เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสุขภาวะ” อย่างเท่าเทียม เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่ออย่างยั่งยืน

๒. สถานการณ์ระบบสุขภาวะในพื้นที่ท่องเที่ยว

สถานการณ์ปัจจุบันในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร สะท้อนได้จากข้อมูลสถิติประชากรไทยในปี พ.ศ. ๒๕๖๗ จำนวน ๖๕ ล้านคน¹ มีสัดส่วนของประชากรวัยเด็ก (ต่ำกว่า ๑๕ ปี) ร้อยละ ๑๓.๐๔ ประชากรวัยทำงาน (๑๕-๕๙ ปี) ร้อยละ ๕๕.๙๕ และประชากรวัยสูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) ร้อยละ ๓๑.๐๑ โดยคาดการณ์ว่าแนวโน้มของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่แนวโน้มของจำนวนเด็กเกิดใหม่ยังคงลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง จึงพบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ชัดเจนส่งผลต่อความแตกต่างหลากหลายในเชิงความคิด วัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลเชิงสังคม

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยได้ขยายตัวจากเมืองเล็กและเกษตรกรรม ไปสู่ความเป็นเมืองหลวงและเมืองหลักในภูมิภาค อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายมิติ ทั้งความสะดวกรวดเร็ว ด้านสาธารณสุขโภชนาการ ด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านการเข้าถึงบริการสาธารณะ และโอกาสในการเข้าถึงระบบเศรษฐกิจ² แต่ในอีกด้านจากความเจริญของความเป็นเมืองหรือการพัฒนาเชิงพื้นที่ในลักษณะกระจุกตัวทำให้ส่งผลโดยตรงต่อการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อาจทำให้เกิดปัญหามลภาวะ ปัญหาด้านการเข้าถึงบริการสาธารณะในพื้นที่เมืองที่มีผู้คนหลากหลายเข้ามาอาศัยอยู่และใช้ทรัพยากรในพื้นที่รวมถึงสาธารณสุขร่วมกัน ถือเป็นความท้าทายต่อระบบสุขภาวะชุมชนในพื้นที่

กระแสการเดินทางท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มมากขึ้น และรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ส่งผลต่อพื้นที่ท่องเที่ยวและชุมชนหลายแห่ง มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงสภาพความ

¹ <https://ipsr.mahidol.ac.th/population-gazette/>

² แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

เป็นอยู่ของประชาชนอย่างรวดเร็ว การที่มีประชาชนอาศัยอยู่หรือเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมากทั้งชาวพื้นถิ่นเดิมและชาวต่างชาติที่เข้ามาในลักษณะชั่วคราวและถาวรเช่นนี้ ย่อมส่งผลต่อการจัดระบบบริการสุขภาพของประชาชน มีความท้าทายต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ ครอบคลุมบริการสาธารณสุขที่สอดคล้องกับความต้องการด้านสุขภาพ (Health need) ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดี มีอายุยืนยาว ปราศจากโรคและภัยคุกคามสุขภาพ

การบริหารจัดการระบบสุขภาพะชุมชนในพื้นที่การท่องเที่ยวนี้ ย่อมต้องบูรณาการแนวทางการทำงานที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพให้รองรับกับประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามการพัฒนาที่มุ่งเน้นด้านใดเพียงด้านเดียวอาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบให้กับชุมชน ดังนั้นในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของทุกคนในชุมชน จึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาระบบนิเวศสุขภาพเพื่อให้เกิดการกระตุ้นและขับเคลื่อนเศรษฐกิจในชุมชนควบคู่ไปกับการสร้างสมดุลด้านสุขภาพและสภาพแวดล้อม เครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน คือ ภาวการณ์ท่องเที่ยวและบริการ ดังนั้นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรเสริมสร้างศักยภาพให้กับชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะมีส่วนร่วมในการออกแบบและสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งในเมืองและในชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่กับการพัฒนาระบบสังคม วัฒนธรรม และบริการสุขภาพ โดยไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ แนวทางที่มุ่งสู่การพัฒนาในลักษณะนี้มีจุดหมายในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่ออย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) นำไปสู่ความสมดุลของเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมและระบบสุขภาพในชุมชน ตามแนวทางระบบนิเวศสุขภาพเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อทุกคนในชุมชนเช่นกัน

๒. เป้าหมายการพัฒนา

เป้าหมายในการพัฒนาระบบสังคมควบคู่กับระบบเศรษฐกิจ เป็นไปตามทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐^๒ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ^๓ ที่ประกอบด้วยหลักการและแนวคิด ๔ ประการ ได้แก่ ๑) **หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล พอประมาณ มีภูมิคุ้มกันบนฐานของความรู้ คุณธรรม และความ پاکเพียงพอให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทเงื่อนไขของประเทศ ๒) **การพัฒนาความสามารถในการล้มแล้ว ลุกไว** โดยพัฒนาทั้ง ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับการอยู่รอด ที่พร้อมรับทุกสถานการณ์โดยแก้ไขข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่มีอยู่ให้สามารถรับมือกับภาวะวิกฤตที่อาจเกิดขึ้น ระดับพอเพียง ในการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน พื้นที่และประเทศ และ ระดับยั่งยืน เป็นการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคล สนับสนุนให้มีความพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน ๓) **เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ** บน

^๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

^๓ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)

พื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม และ 4) การพัฒนาเศรษฐกิจ ที่มุ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่การรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

ทั้งนี้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)⁴ จึงมุ่งเน้นความสำคัญของการพลิกฟื้นการท่องเที่ยวไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าสำหรับทุกคน (Building For a Better Tourism for All) โดยคำนึงถึงประชาชน (People) รายได้ (Profits) และความยั่งยืน (Planet) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการสร้างผลกระทบเชิงบวกที่สมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันองค์การอนามัยโลก⁵ ได้เสนอว่า “สุขภาพและความปลอดภัย” เป็นหลักสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเชิงการท่องเที่ยว ตามแนวทาง Putting health at the heart of tourism development ที่มุ่งหมายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อปกป้องสุขภาพของชุมชนให้สามารถรองรับทั้งภาวะปกติและภาวะวิกฤตได้ ดังนั้นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมให้ความสำคัญการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ใน ๕ มิติ “เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสุขภาพ” มุ่งไปสู่การพลิกโฉมการท่องเที่ยวไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าสำหรับทุกคน โดยเน้นย้ำให้การท่องเที่ยวไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม (Rebuilding high value tourism industry with resilience, sustainability and inclusive growth) โดยมีจุดเริ่มต้นที่ชุมชนน้อมนำหลักการทรงงาน⁶ ดังพระราชดำรัสว่า “ระเบิดจากข้างใน” ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชนให้มีศักยภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาแล้วจึงค่อยๆ ดึงดูดออกมาสู่สังคมภายนอก จึงควรมีการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนให้พร้อมในการสร้างนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ บริการ และภูมิปัญญาด้านสุขภาพเพื่อออกแบบและสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๓. ความสำคัญของประเด็นต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งสังคมโลกในปัจจุบันกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง คือ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการ และกลุ่มบุคคลผู้ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ รวมทั้งกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ดังนั้นการพัฒนาแบบบูรณาการเช่นนี้ จึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมให้ความสำคัญการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ใน ๕ มิติ “เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสุขภาพ” เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน แนวทางสร้างสมดุลในลักษณะนี้สอดคล้องกับข้อเสนอขององค์การอนามัยโลก⁷ ที่เสนอว่า “สุขภาพและความปลอดภัย” เป็นหลักสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันเชิงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) โดยเสริมสร้างศักยภาพระบบสุขภาพที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง โครงสร้างสังคมและประชากร ตลอดจน

⁴ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

⁵ WHO policy brief “Putting health at the heart of tourism development in small countries of the WHO European Region” (2022)

⁶ หลักการทรงงานข้อ 8 ใน 27 ประการของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

⁷ WHO policy brief “Putting health at the heart of tourism development in small countries of the WHO European Region” (2022)

สถานการณ์ไม่ปกติที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การดำเนินการในประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สร้างสมดุลทั้ง 5 มิติ จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพลิกโฉมความเข้มแข็งของชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวในการตอบสนองต่อความต้องการและประโยชน์ของคนในชุมชนเป็นหลัก ตระหนักถึงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และขีดความสามารถของสภาพแวดล้อม รวมถึงระบบสุขภาพชุมชน ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงต้องไม่เข้าไปทำลายสิ่งเหล่านี้ ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็ต้องให้ความสำคัญกับ **เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสุขภาพ** อย่างเท่าเทียมกัน ขับเคลื่อนให้ทุกพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า เพื่อมุ่งสู่การท่องเที่ยวแนวใหม่ ที่มุ่งเน้นการสร้างสุขภาพให้ทั้งกับนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่

๔. แนวทางการดำเนินงานในปัจจุบัน

รัฐบาลโดยกระทรวงสาธารณสุขในฐานะหน่วยงานหลักในการจัดระบบบริการสุขภาพของประเทศ ได้กำหนดนโยบาย^๘ ที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจสุขภาพ สู่ Medical and Wellness Hub โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เน้นความปลอดภัยในทุกมิติ พร้อมทั้งยกระดับภูมิปัญญาไทย การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเพื่อการแพทย์ในระบบบริการสุขภาพ โดยส่งเสริมการต่อยอดงานวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรมสุขภาพและเทคโนโลยีชีวภาพทางการแพทย์ รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบ ลดขั้นตอนการขอ อนุมัติ/อนุญาต เพื่อเพิ่มโอกาสการเติบโตของธุรกิจทางการแพทย์และสุขภาพ รวมถึงการกำหนดให้มีเขตสุขภาพพิเศษ และจัดทำแผนปฏิบัติการสาธารณสุขเขตสุขภาพพิเศษแห่งชาติ^๙ เพื่อมุ่งเน้นการสร้างกลไกบูรณาการเพื่อบริหารระบบสุขภาพให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะพื้นที่ โดยกำหนดเขตสุขภาพพิเศษทั้ง 4 ลักษณะได้แก่ พื้นที่สาธารณสุขทางทะเล ที่มีกิจกรรมสำคัญทั้งภาคการท่องเที่ยวและบริการ พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) ที่ประกอบด้วยพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา มุ่งสู่การเติบโตในภาคอุตสาหกรรม พื้นที่สาธารณสุขชายแดน จำนวน ๓๑ จังหวัด ที่มีการเคลื่อนย้ายของประชากรในหลากหลายลักษณะ และ พื้นที่เฉพาะ (ประชากรต่างดาว) ได้กำหนดพื้นที่นำร่อง ๗ จังหวัด ได้แก่ ดาก ระนอง สมุทรสาคร สมุทรปราการ ปทุมธานี ระยอง และกรุงเทพมหานคร ที่ต้องมีการจัดระบบดูแลสุขภาพรองรับชาวต่างชาติอย่างเพียงพอ แผนปฏิบัติการฯ นี้มุ่งเน้นการพัฒนาระบบบริการให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ที่มีความเฉพาะ แตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป สามารถตอบสนองต่อปัญหาได้ตรงประเด็น รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนต่อการพัฒนาในระดับพื้นที่

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) ได้กำหนดกรอบทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วน ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)^๔ ที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงทุกรูปแบบ และพร้อมที่จะเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบกับการสร้างความเข้มแข็งจากภายในมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม การ

^๘ นโยบายกระทรวงสาธารณสุข ๒๕๖๗-๒๕๖๘

^๙ แผนปฏิบัติการสาธารณสุขเขตสุขภาพพิเศษแห่งชาติ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕)

ยกระดับบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ เข้าใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน โดยมีคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ และเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย เพื่อให้สามารถใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ได้มีการจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for All)”¹⁰ โดยมีเป้าหมายให้นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มทุกวัย ทุกเพศสภาพ และทุกสภาพร่างกาย ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าถึงบริการท่องเที่ยวและมีความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ของประเทศไทย

๕. กฎหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลโดยมุ่งสร้างสมดุลใน ๕ มิติ “เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสุขภาพ” มีการดำเนินอย่างต่อเนื่อง สะท้อนจากกรอบการดำเนินงานตามกฎหมาย นโยบาย และแผนที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๕¹¹ เป็นการพิจารณาบทวนธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และ 2 ร่วมกับการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบสุขภาพ จึงเสนอทิศทางการพัฒนาเพื่อมุ่งให้เกิด “ระบบสุขภาพที่เป็นธรรม” ทั้งในระบบบริการสุขภาพ (Healthcare system) และระบบการสร้างเสริมสุขภาพและการจัดการปัจจัยสังคมที่กำหนดสุขภาพ (Social Determinants of Health) รวมถึงการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม มุ่งสร้างทุนสังคม (Social capital) และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม (Social cohesion) ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งนี้จึงมีการนำเสนอมาตรการสำคัญเพื่อสร้างเสริมความเป็นธรรมระบบสุขภาพ ที่มุ่งสร้างการพัฒนาระบบการนโยบายสาธารณะระดับชุมชน ที่เกิดจากเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในชุมชน รวมถึงการส่งเสริมแนวคิดการสร้างทุนสังคมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม เพื่อสร้างเมืองสีเขียว (Green city) เมืองอัจฉริยะ (Smart city) และเมืองทั่วถึงของทุกคน (Inclusive city) ควบคู่กับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้การพัฒนาบริการสุขภาพจำเป็นต้องออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดบริการสุขภาพให้จำเพาะกับบริบทของพื้นที่ เพื่อสร้างรูปธรรมหรือพื้นที่ปฏิบัติการทางสังคมให้เกิดการจัดบริการที่สร้างสรรค์และเกิดผลลัพธ์เชิงบวกต่อสุขภาวะชุมชนต่อไป

⁴ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

¹⁰ แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for all) พ.ศ. ๒๕๖๗

¹¹ ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๕ ระบบสุขภาพที่เป็นธรรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)² เป็นกลไกสำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจุดเน้นและเป้าหมายของการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมนี้กำหนดให้ ๑๓ ประการ โดยหมวดหมู่ที่ ๒ กำหนดไว้ว่า “ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน” เนื่องจากระบบเศรษฐกิจไทยยังคงยึดโยงกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวถือเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญให้แก่ประเทศไทย อันเนื่องมาจากข้อได้เปรียบของศักยภาพการท่องเที่ยวไทย ด้วยทำเลที่ตั้ง ความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และอภิมหาเมืองของคนไทย หากแต่ปัจจุบันการท่องเที่ยวยังคงกระจุกตัวอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลัก โรครระบาดและความสามารถในการดึงดูดการท่องเที่ยว อาจทำให้เกิดข้อท้าทาย อาทิ ความกังวลด้านสุขภาพ การเติบโตของสังคมผู้สูงอายุ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว และความตระหนักในด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ดังนั้นแนวทางในการปฏิบัติการเพื่อบูรณาการจุดหมายการท่องเที่ยวของไทย จึงประกอบด้วย การเปลี่ยนการท่องเที่ยวไทยให้เป็นการท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่เชื่อมโยงบกับอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพอื่น การปรับโครงสร้างการท่องเที่ยวให้พึ่งพานักท่องเที่ยวในประเทศและมีการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น และการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในทุกมิติ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้วางแผนและดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)¹² ที่กำหนดเป้าหมายในการทำให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงามและแพทย์แผนไทย การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค และการพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว พัฒนาระบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวไทย

เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) จึงประกาศแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)⁶ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเรื่องกรอบทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงทุกรูปแบบ พร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน โดยแผนฯ ฉบับนี้ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม (Rebuilding high value tourism industry with Resilience, Sustainability and Inclusive Growth)” ให้ความสำคัญกับการยกระดับใน ๓ มิติ ได้แก่ **มิติเศรษฐกิจ** (Economic) เพื่อพัฒนาให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเศรษฐกิจท่องเที่ยวคุณค่าสูง (High value economy) **มิติสังคม** (Social) มุ่งสู่การพัฒนาให้เกิดสังคมและชุมชนท่องเที่ยวคุณค่าสูง (High value society) และ**มิติสิ่งแวดล้อม** (Environment) เน้นการต่อยอดคุณค่าให้กับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (High value environment) มาตรการในการพัฒนาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของแผนฯ นี้ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ คือ ๑) เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของ

² แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)

¹² แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561-2580

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (Resilient Tourism) ด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการผลิต การกระจายรายได้ และสร้างสมดุลให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ๒) พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง (Quality Tourism) โดยพัฒนาความปลอดภัย สุขอนามัย และมาตรฐาน การท่องเที่ยว การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและผู้ประกอบการ ร่วมกับการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้าน ดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศและด้านการเดินทาง ตลอดจนการสนับสนุนการใช้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ๓) ยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Experience) เป็นการสร้างประสบการณ์ การท่องเที่ยวอันน่าประทับใจ การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวศักยภาพสูงที่หลากหลายและสร้างสรรค์ และ การส่งเสริมการตลาดเชิงรุกและ ๔) ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) โดย การเสริมสร้างความสมบูรณ์แก่สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ การส่งเสริมการอนุรักษ์และต่อยอด ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ร่วมกับการส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวอย่าง มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้กรมการท่องเที่ยว ได้จัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐¹³ เพื่อกำหนด แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการ ชุมชน และบุคลากรภาคบริการท่องเที่ยว มุ่งสู่การยกระดับให้ ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยควรปรับทิศทางการ ท่องเที่ยวใหม่ภายใต้หลักการ Value over volume approach และ Diversification approach มุ่งเน้นการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสชีวิตคนท้องถิ่น และการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการทำงานเพื่อให้มี เสถียรภาพในการสร้างรายได้อย่างสมดุล ซึ่งได้เสนอว่ากลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนได้ คือ หน่วยงาน และกลไกการขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐต้องมีเอกภาพ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบคมนาคม และ แพลตฟอร์มด้านการท่องเที่ยว รวมถึงกำหนดมาตรการสนับสนุนการปรับตัวของภาคธุรกิจ เช่น เงินทุน การ ปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์บางประการ และการเพิ่มศักยภาพของแรงงานทั้ง Up-skilled and Re-skilled

แนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย คือ การส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for all)¹⁰ ที่กำหนดเป้าหมายให้นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มทุกวัย ทุกเพศสภาพ และทุกสภาพร่างกาย ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าถึงบริการท่องเที่ยวและมีความปลอดภัยด้านการ ท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามหลักการสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) การมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน (Equitable participation) และการ บริหารจัดการเพื่อความยั่งยืน (Sustainability) เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น และเป็น จุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวสำหรับคนทุกกลุ่มทั่วโลก โดยมีแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงโครงสร้าง พื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การปรับปรุงแก้ไขข้อจำกัดทางกฎหมาย การ เสริมสร้างการรับรู้ และยกระดับมาตรฐานคุณภาพการบริการ

นอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทยแล้ว องค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ The United Nations Development Programme (UNDP) ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรบริหารการ

¹³ แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐

¹⁰ แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for all) พ.ศ. ๒๕๖๗

พัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หอปฏิบัติการณ์นโยบายแห่งประเทศไทย ได้เสนอคู่มือพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน¹⁴ ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวในชุมชน แผนผังผู้ที่เกี่ยวข้อง และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน มุ่งสู่การมองภาพอนาคตและเป้าหมายของชุมชนร่วมกัน

ในขณะเดียวกัน การพัฒนาระบบสุขภาวะชุมชนที่มีความแตกต่างของบริบทชุมชน จึงไม่อาจใช้มาตรการหรือแนวทางเดียวกันได้ทั้งหมด กระทรวงสาธารณสุข⁸ จึงได้กำหนดนโยบายในการจัดระบบบริการสุขภาพเพื่อกลุ่มเปราะบางและพื้นที่พิเศษ ควบคู่กับการเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจสุขภาพสู่ Medical and Wellness Hub โดยขับเคลื่อนงานต่อเนื่องจากแผนปฏิบัติการสาธารณสุขเขตสุขภาพพิเศษแห่งชาติ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕)¹⁴ ที่กำหนดวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขเขตสุขภาพพิเศษให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและเป็นธรรม โดยสามารถจัดบริการสาธารณสุขได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ และใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาและการพัฒนาแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีการจัดตั้งคณะกรรมการสาธารณสุขเขตสุขภาพพิเศษ ๔ ด้าน มีกองยุทธศาสตร์และแผนงาน เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานและบูรณาการภาพรวมทั้ง ๔ แผน ถ่ายทอดแผนปฏิบัติการฯ สู่การปฏิบัติของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดกลไกการติดตามและประเมินผล และกำหนดกลไกในการทบทวนและประเมินความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์เพื่อปรับปรุงแผนทุกปี นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขได้ผลักดันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มุ่งเน้นการทำให้เกิดความปลอดภัยในทุกมิติ โดยการยกระดับภูมิปัญญาไทย ส่งเสริมการใช้แพทย์แผนไทยและสมุนไพรเพื่อการแพทย์ในระบบบริการสุขภาพ ส่งเสริมต่อยอดงานวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรมสุขภาพและเทคโนโลยีชีวภาพทางการแพทย์ ถือเป็นการเพิ่มโอกาสการเติบโตธุรกิจการแพทย์และสุขภาพ ปรับปรุงกฎระเบียบ ลดขั้นตอนการอนุมัติ/อนุญาต เพื่อมุ่งไปสู่การยกระดับการสาธารณสุขไทย สุขภาพแข็งแรงทุกวัย เศรษฐกิจสุขภาพไทยมั่นคง

มติสมัชชาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขในพื้นที่เฉพาะหรือกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเพาะ¹⁵ ตั้งแต่มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๑ มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๖ พ.ศ. ๒๕๖๖ พบว่า มีมติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบบริการสุขภาพในพื้นที่ ๖ มติ และการคุ้มครองการเข้าถึงบริการสุขภาพของกลุ่มประชากรเฉพาะ จำนวน ๑ มติ โดยสรุปได้ว่า สมัชชาสุขภาพมีข้อเสนอในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ร่วมแห่งชาติว่าด้วยระบบสุขภาวะชุมชน (มติ ๖.๓) ที่มุ่งเน้นความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับบริการสาธารณสุขที่จำเป็น (มติ ๑.๘) โดยมุ่งเน้นนโยบายสนับสนุนพื้นที่จัดการตนเองเพื่อสังคมสุขภาวะ (มติ ๓.๗) ควบคู่กับการพัฒนาระบบสุขภาพเขตเมือง : การพัฒนาระบบบริการสุขภาพอย่างมีส่วนร่วม (มติ ๘.๓) กับการ

¹⁴ คู่มือพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๕

⁶ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

⁴ แผนปฏิบัติการสาธารณสุขเขตสุขภาพพิเศษแห่งชาติ ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕)

⁸ นโยบายกระทรวงสาธารณสุข ๒๕๖๗-๒๕๖๘

¹⁵ รวมมติสมัชชาสุขภาพ ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๑ - ครั้งที่ ๑๖ พ.ศ. ๒๕๖๖

จัดการและพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชน และเมืองเพื่อสุขภาวะ (มติ ๙.๒) และการร่วมสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อสุขภาวะสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (มติ ๑๑.๑) โดยไม่ทิ้งกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไว้ข้างหลัง เป็นไปตามมติการคุ้มครองการเข้าถึงบริการสุขภาพของกลุ่มประชากรเฉพาะในภาวะวิกฤตอย่างเป็นธรรม (มติ ๑๔.๒) ซึ่งครอบคลุมกับทำงานด้านการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน แต่มีข้อจำกัดในการผลักดันให้แนวคิดด้านสุขภาวะเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชน ยังคงเป็นการทำงานแบบแยกส่วนอยู่

อย่างไรก็ตามจากการทบทวนกฎหมายและการดำเนินงานตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ที่ผ่านมาพบว่า โอกาสของประเทศไทยในการพัฒนาสุขภาวะควบคู่กับการท่องเที่ยว จึงเป็นความท้าทายที่จะประยุกต์การท่องเที่ยวให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน สร้างโอกาสเติบโตทางเศรษฐกิจที่สมดุลต่อคุณภาพชีวิต และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชน ดังนั้นในสมัชชาสุขภาพครั้งนี้จึงต้องการมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล การท่องเที่ยวที่มีคุณค่า มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสุขภาวะที่ครอบคลุมทั้ง ๕ มิติ ประกอบด้วย “เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสุขภาวะ” โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกลไกร่วมในการยกระดับมาตรฐานคุณภาพบริการที่สมดุลทั้งบริการการท่องเที่ยวและบริการสุขภาพที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

๖. ข้อเสนอเพื่อให้สมัชชาสุขภาพแห่งชาติพิจารณา

ขอให้สมัชชาสุขภาพแห่งชาติพิจารณาเอกสารสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๗ / ร่างมติ ๒ การท่องเที่ยวแนวใหม่ สู่สุขภาวะและเศรษฐกิจไทยยั่งยืน ตามกรอบทิศทางนโยบาย (Policy statement) ที่เสนอให้ทุกภาคส่วนในสังคมให้ความสำคัญการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยร่วมมือกันในการขับเคลื่อนให้ทุกพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า มุ่งเน้นการสร้างสมดุลใน ๕ มิติ “เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และสุขภาวะ” พร้อมร่วมกันบูรณาการพัฒนาศรษฐกิจฐานรากผ่านการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนและประชาชน ร่วมกับการสร้างความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวสำหรับคนทุกกลุ่ม ทั้งในประเทศและในระดับโลก โดยดำเนินการผ่าน (๑) พัฒนา ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยวแบบมีคุณภาพและยั่งยืน (๒) ยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ บริการ ภูมิปัญญา และประสบการณ์ที่ส่งผลต่อสุขภาวะของนักท่องเที่ยวและประชาชนในชุมชน รวมทั้งเป็นมิตรและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (๓) พัฒนาศักยภาพของผู้รับบริการและผู้ให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวแนวใหม่ (๔) เสนอมาตรการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่เชื่อมโยงทั้งในระดับประเทศและระดับชุมชน และ (๕) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแนวใหม่ โดยเฉพาะข้อจำกัดของกฎหมาย นโยบายและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับด้านอุปสงค์ อุปทาน และการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวแนวใหม่